

SIVA

Dato: 17.02.2022

FINs innspill til revidert inkubasjonsprogram fra 2023

I omstillingen av Norge har innovasjonsselskapene en sentral rolle. De utgjør en innovasjonsinfrastruktur som kobler sammen gründere, etablert næringsliv, forskning/akademia og kapital for å utvikle fremtidens næringsliv. FIN – Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge er en bransjeforening i Abelia med medlemmer som jobber med inkubasjon, klyngeutvikling, kommersialisering fra forskning, testfasiliteter og tidligfasekapital.

FIN mener at den viktigste politiske oppgaven fremover er å tilrettelegge for at nytt, kunnskapsbasert og eksportrettet næringsliv får vokse frem. Vi står overfor en formidabel omstilling de kommende årene. Dersom vi skal lykkes med å få frem nytt næringsliv, må tempoet opp og vi må investere i hele verdikjeden, fra forskning og kommersialisering, til oppstart, skalering og eksport.

Vi må styrke og bygge videre på eksisterende innovasjonsinfrastruktur som forvaltes gjennom innovasjonsselskaper, og virkemidler som har vist seg å ha en stor effekt på verdiskaping og arbeidsplasser.

Våre innspill til revidert inkubasjonsprogram er godt forankret i Hurdalsplattformen, og vil særlig bidra til at regjeringen kan nå sine mål om å:

- Øke norsk eksport utenom olje og gass med minst 50 prosent innen 2030
- Akselerere det grønne skiftet og skape flere lønnsomme arbeidsplasser
- Gi flere vekstbedrifter tilgang til inkubatorer
- Sikre at vekstbedrifter har tilgang på kapital i tidlig fase.
- Sikre infrastruktur og kompetanse til fremtidige industrietableringer.

Revidert inkubasjonsprogram

Sivas inkubasjonsprogram har varighet ut 2022 og skal erstattes av revidert program med oppstart 01.01.2023. I dag omfatter inkubasjonsprogrammet 33 inkubatorer lokalisert i alle landets regioner. I perioden 2013-2020 har over 6 000 bedrifter, både oppstart og etablert næringsliv, fått rådgivning innen forretningsutvikling av landets inkubatorer. Disse bedriftene har en akkumulert verdiskaping på over 9 milliarder kroner.

Med bakgrunn i behovet til næringslivet i hele landet, er det behov for å gjøre visse justeringer i det reviderte inkubasjonsprogrammet. Nedenfor følger våre innspill til utforming av revidert inkubasjonsprogram.

Visjon og hovedmål

Programmets **visjon** må være å utvikle fremtidens bærekraftige bedrifter, med **hovedmål** om å øke nasjonal verdiskaping gjennom effektivt å identifisere, videreutvikle og kommersialisere gode ideer til nye vekstbedrifter, og gjennom omstilling utløse vekst i etablerte bedrifter.

Nasjonalt program

Inkubasjonsprogrammet skal være et nasjonalt program med en overordnet evaluering fra Siva (differensieringsmodellen), men med regional tilpassing til fylkeskommunenes næringsstrategi.

Målgruppe

Inkubasjonsprogrammet trenger gode og velutviklede innovasjonsmiljø, med en god geografisk spredning, for å kunne nå ut til hele landet. Slik kan innovasjonsmiljøene nå ut med inkubasjonsprogrammet til ideer og bedrifter med nasjonalt og/eller internasjonalt vekstpotensial.

Programmet skal være for start-ups med innovasjon og vekstpotensial og nye, vekstkraftige forretningsområder hos eksisterende bedrifter. Innovasjonsselskap med inkubator har sterk kompetanse på forretningsutvikling, innovasjon, FoU-kobling og bidrar i selskapenes kapitalinnhenting. Hovedfokus er nyskaping og vekst uavhengig av hvor bedriftene sitter fysisk, og derfor bør samlokalisering vektlegges i mindre grad i revidert program.

Ved vurdering/tildeling av operatøransvar for inkubasjonsprogrammet skal følgende legges til grunn: Operatører av programmet skal med sin virksomhet ikke ha som mål å skaffe sine aksjonærer økonomisk utbytte, og det skal ikke deles ut utbytte fra selskapet (non-profit). Et ev. overskudd skal dermed benyttes i tråd med selskapets formål.

Verdiskaping

Inkubasjonsprogrammet skal bidra til økt regional og nasjonal verdiskaping. Dette er et av de overordna målene inkubatoren har overfor bedriftene som er tatt opp i inkubasjon.

Bærekraft

For å nå målene om økt verdiskaping og grønn omstilling, skal en alltid vektlegge bærekraft i sitt arbeid. Inkubatorene skal alltid vurdere bærekraft og vekstpotensialet i sine vurderinger ved opptak og utvikling av bedriftene. På samme måte skal bedriftene ha fokus på bærekraft når forretningsmodell blir utviklet.

Relevans - økosystemet for innovasjon

For å kunne tilby et godt og velegnet inkubasjonsprogram, er det avgjørende at programmet er relevant for ideer/bedrifter med vekstambisjoner. En inkubator med et velutviklet økosystem vil i så måte være avgjørende for relevans eller ikke. Ved å gi bedriftene tilgang til

et relevant program, og ikke minst et velutviklet økosystem, har bedriftene tilstrekkelig med ressurser til å nå sine mål om å realisere et uforløst vekstpotensial.

I tillegg til å bistå med å utvikle bedrifter, er inkubasjonsprogrammet viktig for at utvikling av en nasjonal innovasjonsinfrastruktur med sterke innovasjonsselskaper lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Disse tilbyr det alle bedrifter som innoverer og vokser trenger: *Kompetanse, kapital og kunder* gjennom et faglig nettverk hvor gründere, bedrifter, FoU-miljøer og investorer kobles sammen.

Samspillet mellom ulike virkemidler (lokale, regionale, nasjonale, internasjonale)

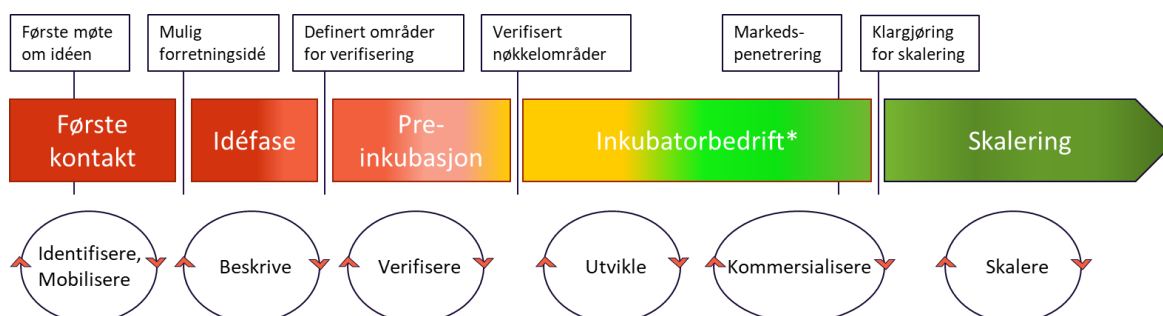
Programmet skal stimulere til økt samspill og synergier mellom de ulike virkemidlene i Norge. Samspillet mellom virkemidlene er selvforsterkende og gir inkubatoren muligheten til å tilby bedriftene de mest relevante virkemidlene. Her er samarbeid med andre aktører og virkemidler gjennom verdikjeden fra FoU til eksport viktig, som Innovasjon Norge, klyngene, kommersialiseringsaktørene/TTO og Norsk katapult. I tillegg er europeiske forsknings- og innovasjonsprogram viktig, som det europeiske innovasjonsrådet (EIC).

Det er et stort potensial for å benytte inkubatorene i det mobiliserende arbeidet. I EUs programperiode 2021-2027 har det kommet flere virkemidler og søknadstyper som vektlegger skalering av bedrifter samt såkalte økosystem-virkemidler hvor også blant andre inkubatorene er søknadsberettigede. Inkubatorene sitter tett på bedriftene og spiller en viktig rolle i å bistå norske bedrifter med finansiering fra EU-program til virkemidler for vekst og skalering.

Skalering som nytt element i inkubasjonsprogrammet

Programmet skal i sin utforming bidra til flere skaleringsbedrifter og gi bedriftene en tidlig mulighet for vekst. Det er behov for at skalering etableres som et nytt element i inkubasjonsprogrammet. I Norge etableres det flere bedrifter enn i våre nordiske naboland, men en for liten andel av de bedriftene lykkes med skalering og vedvarende høy vekst. Skaleringsbedrifter har i motsetning til oppstartsbedrifter allerede verifisert teknologien sin og markedspotensialet, og er nå i en fase hvor bedriften står foran en betydelig utvidelse av sin virksomhet. Inkubatorene er i en svært god posisjon til å hjelpe bedrifter med internasjonal vekst og eksport gjennom kunnskap om salg og markedsmuligheter.

Beskrivelse av inkubasjonsprosessen

Figur 1: Inkubasjonsprosessen

Første kontakt:

- Veiledning og koping til rett miljø som kan hjelpe idehaver, gjerne i sammen med 1.linje tjenesten

Idéfase

- Hjelp og innføring i innovasjonsmetodikker, som f.eks. Disciplined Entrepreneurship, Lean startup, Design Thinking, til å utvikle idé

Preinkubasjon

- Hjelp til konseptutvikling: definere forretningsidé, kundesegment, kundebehov, verdiløfte, prototyping (minste mulige produkt), og risikovurdering
- Tilgang til sosialt og faglig gründer- og utviklingsmiljø, med kontorplass, møterom og teknisk infrastruktur
- Tilgang til maler og verktøy
- Tilgang til seminar og arrangement
- Hjelp til kapitalinnhenting
- Tilgang til spisskompetanse, eks juridisk veiledning
- Tilgang til mentorer og ekstern rådgiving
- Nettverk og kompetanse til utvikling av bedrift, eks. styre/advisory board

Inkubatorbedrift

- Tilgang til kompetanse innen markedsstrategi, produkt- og tjenesteutvikling, og forretningsmodell etc.
- Tilgang til sosialt og faglig gründer- og utviklingsmiljø, med kontorplass, møterom og teknisk infrastruktur
- Tilgang til maler og verktøy
- Tilgang til seminar og arrangement
- Hjelp til kapitalinnhenting
- Nettverk til investor- og kapitalmiljø, hjelp til å tiltrekke seg investorer

- Kopling mot et bredt spekter av regionale og nasjonale forskings- og utviklingsmiljø, kunnskapsmiljø og virkemidler for innovasjon
- Hjelp til å beskyttelse av immaterielle verdier
- Tilgang til spisskompetanse, eks juridisk veiledning
- Tilgang til mentorer og ekstern rådgiving
- Nettverk og kompetanse til utvikling av bedrift, eks styre/advisory board

Postinkubasjon

- Fokus på vekststrategier, organisasjonsutvikling og aktivt eierskap

Skalering, internasjonalisering og eksport

- Hjelp til å identifisere skalerbare egenskaper i forretningsmodell
- Prosess for kapitalinnhenting (EU-finansiering og venture fond)
- Kopling til internasjonale kompetanseprogram og miljø
- Nettverk og kompetanse til utvikling av bedrift, eks styre/advisory board

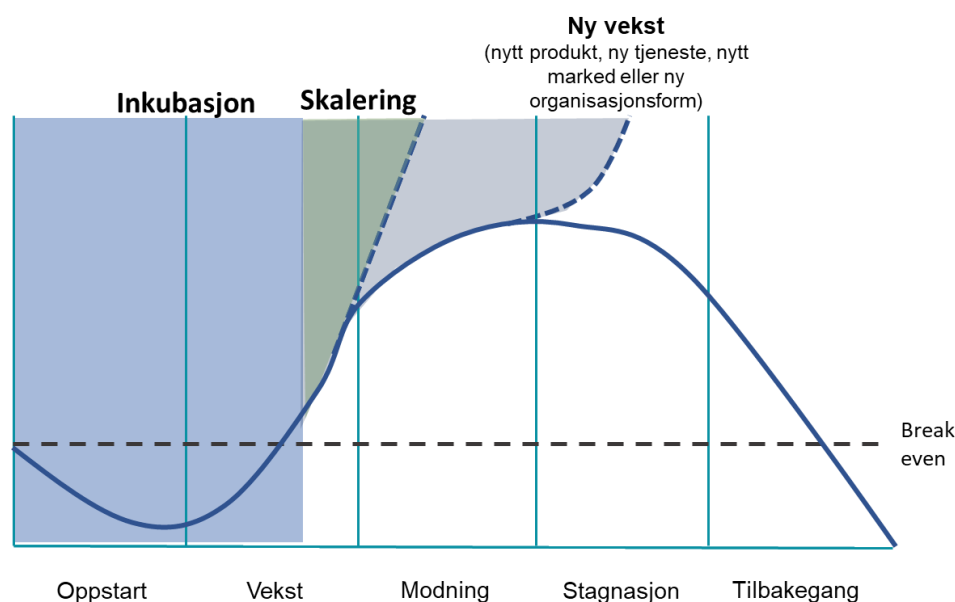
Inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet

Det må være et tydelig skille på inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet for å tilby et best mulig samlet tilbud til næringslivet. Programmene må utformes slik at de bidrar til samhandling og synergier mellom programoperatørene, slik at bedriftene lettere kan vite hvor de skal henvende seg for å få de tjenestene de har behov for.

Inkubasjonsprogrammet skal være for start-ups med innovasjon og vekstpotensial og nye, vekstkraftige forretningsområder hos eksisterende bedrifter. Innovasjonsselskap med inkubator har sterk kompetanse på forretningsutvikling, innovasjon, FoU-kobling og bidrar i selskapenes kapitalinnhenting.

Inkubatorene kan også bidra til fysisk samlokalisering, og kan i motsetning til næringshagene benytte art. 28 til dette ved å subsidiere bl.a. kontorfasiliteter. Dette gir tilgang til et sosialt og faglig gründer- og utviklingsmiljø med kontorplass, møterom og teknisk infrastruktur.

Næringshageprogrammet må inneholde en beskrivelse av når en bedrift skal få tilbud om å bli vurdert for inkubatoropptak. Alle næringshager skal ha en avtale med den regionale inkubatoren om et slikt tilbud.

Figur 2: Inkubasjonsprogrammet i bedriftens livsfaser

Finansiering av inkubasjonsprogrammet

En viktig del av programbeskrivelsen er finansieringsmodell. Når man reviderer programmet, er det også naturlig å revidere finansieringsmodellen. Både den differensierte tilskuddsmodellen (inkludert revidering av disse annet hvert år) og fylkesoverskridende tiltak må være bærende elementer i det reviderte programmet. Begge deler er viktig for god måloppnåelse, og avgjørende for å ivareta innovasjonsinfrastruktur og kompetanse i inkubatorene samt et forutsigbart tilbud til næringslivet. Det som er noe mer uklart er hvordan dette skal finansieres.

Som en følge av Regionreformen overtok fylkeskommunene oppdragsgiveransvaret for bl.a. inkubasjonsprogrammet i 2020. Programmet finansieres i dag via budsjettet til Kommunal- og distriktsdepartementet, Kap. 553, post 61 - Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling. Her ligger flere virkemidler og ordninger som er hos både Siva og Innovasjon Norge.

FIN har stor forståelse for fylkeskommunenes behov for regionale tilpasninger (les; finansiering). Det vil likevel være avgjørende for gode og effektive program å ha forutsigbare og fleksible rammebetingelser når det gjelder finansiering. Det må være tydelig hvilken sum på post 61 som er øremerket Innovasjon Norge, Sivas programvirksomhet (inkubasjons- og næringshageprogrammene) og andre regionale utviklingsmidler. Slik unngår man mistanke om at «den tar midler fra den andre». Det er også viktig å presisere at fylkesoverskridende tiltak også kommer enkeltregioner/fylker til gode.

FIN foreslår en delt modell:

- Fylkesoverskridende tiltak – nasjonal finansiering direkte til Siva (ikke blandes med de regionale oppdragene gjennom post 61).

Siva har gjennom flere år bygd opp et regionalt nettverk av innovasjonsselskap, man kan derfor anta at Siva har utviklet en velutviklet nærhets- og koblingskompetanse mot regionene/fylkene. En nasjonal finansiering vil derfor kunne sikre god oppnåelse av regionale målsettinger knyttet til næringsutvikling. Dagens *søkbare midler* et godt eksempel på dette.

- *Differensiert tilskuddsmodell – finansiert over post 61 – Regionale utviklingsmidler.*

Post 61 er bygd opp på en slik måte at fylkeskommunene fritt kan forvalte midlene innenfor de rammer som er gitt. Det er da avgjørende at staten (KDD) er tydelig på å øremerke midlene som skal gå til Innovasjon Norge og Sivas programvirksomhet.

- *Skalering – nytt finansielt instrument i inkubasjonsprogrammet.*

Post 61 er bygd opp på en slik måte at fylkeskommunene fritt kan forvalte midlene innenfor de rammer som er gitt. Skalering må finansieres som et nytt element i inkubasjonsprogrammet, slik at ikke skalering fører til redusert finansiering av den basale inkubatorfunksjonen. Skaleringsdelen av programmet kan finansieres av Kommunal- og distriktsdepartementet, som i sin helhet finansierer inkubasjonsprogrammet i dag, alternativt kan skaleringsdelen finansieres over budsjettet til Nærings- og fiskeridepartementet.

Total bevilgning pr. år

FIN mener den totale bevilgningen til inkubasjonsprogrammet bør være på 200 millioner kroner for 2023. Midlene bør gå til å øke den generelle kapasiteten til inkubatorene (finansiert som fylkesoverskridende tiltak og over post 61). I tillegg bør midlene benyttes til skaleringstiltak. Koronapandemien har ført til en vedvarende høy etterspørsel fra bedrifter som ønsker bistand fra inkubatorene til å utvikle seg og vokse. Sammen vil dette være gode tiltak for økt entreprenørskap, fremtidige arbeidsplasser og økt eksport.

Vennlig hilsen,

Anne Cathrin Østebø (sign.)
styreleder FIN

Trine Ellingsen (sign.)
daglig leder FIN